

Regionalpark Norefjell?

En forstudie med mulighetsanalyse og forslag til videre arbeid

SOLVEIG SVARDAL

TF-notat nr. 24/2016

Tittel: Regionalpark Norefjell?
Undertittel: En forstudie med mulighetsanalyse og forslag til videre arbeid
TF-notat nr: 24/2016
Forfatter(e): Solveig Svardal
Dato: 10.06.2016
ISBN: 978-82-7401-956-0
ISSN: 1891-053X
Pris: 150,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforsking.no)
Framsidedfoto: TF illustrasjonsfoto
Prosjekt: Regionalpark Norefjell
Prosjektnr.: 2015 1430
Prosjektleder: Solveig Svardal
Oppdragsgiver(e): Krødsherad kommune, på vegne av Regionrådet for Midt-Buskerud

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforsking
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
www.telemarksforsking.no

Resymé:

Regionen har mye samhandling, noe som gir et stort potensiale for å få til brei verdiskaping, basert på lokale ressurser og særpreg. Det er likevel vanskelig å finne en felles identitet i regionen, noe som gjør at fundamentet for en regionalpark, slik den normalt defineres her i landet, er svakt. Regionrådet kan likevel ta en tydelig rolle som regional utviklingsaktør ved å bygge på prinsippene mange regionalparker bygger på, knyttet til langsiktige samarbeidsavtaler (charter) med næringsliv, frivillighet og FoU.

Solveig Svardal er dr. scient fra Norges Landbrukshøgskole (nå NMBU), og har bred erfaring fra utviklingsforskning innenfor natur- og kulturbasert nyskaping, innen stedsutvikling, og innen landbrukspolitikk. Hun har bl.a. deltatt i og ledet prosjekter om regionalparker, virkemidler for regional innovasjon, regional merkevarebygging, matkultur, stedsutvikling og landskapsutvikling forankret i lokale særpreg.

Forord

Denne rapporten er resultat av en forstudie om en mulig regionalpark Norefjell, gjennomført på oppdrag fra Regionrådet for Midt-Buskerud.

Bakgrunnen for oppdraget er at regionrådet fikk midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (den gang KR D) til en forstudie for å vurdere om regionalpark kan være en aktuell plattform for å nå målet om å øke regionens attraktivitet.

Regionrådet har initiert en rekke aktiviteter knyttet til denne studien ut over de som var omfattet av oppdraget som er rapportert her.

I dette oppdraget er det arrangert en fokusgruppe, en workshop og en studietur med sentrale aktører i regionen (de tre kommunene Krødsherad, Modum og Sigdal). En stor takk til alle som har deltatt. Det er disse bidragene som danner grunnlaget for de anbefalingene som nå gis.

Bø, 10. juni 2016

Solveig Svardal

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning.....	9
1.1 Oppdraget	9
1.2 Problemstilling og metoder	10
1.2.1 Fokusgruppe.....	10
1.2.2 Workshop	11
1.2.3 Studietur.....	11
1.3 Regionalpark?	11
1.4 Brei verdiskaping og landskapsøkonomi.....	13
1.5 Særpreg og attraktivitet	14
1.6 Regionalparkområdet	15
2. Oversikt over pågående aktiviteter.....	17
2.1 Profilering og områdeutvikling	17
2.2 Nisjemarkeder og opplevelser innen reiselivet.....	19
2.3 Bolyst og blilyst	20
2.4 Helse.....	21
3. Potensiale for verdiskaping	23
3.1 Viktige naturområder	24
3.2 Viktige kulturområder og severdigheter.....	25
3.3 Anlegg og aktiviteter.....	26
3.4 Spesiell kompetanse	27
3.5 Hvordan kan dette bindes sammen og øke muligheten for å bidra til brei verdiskaping?	27
4. Samarbeid og samhandling	29
5. Veien videre	31

Sammendrag

Regionrådet for Midt-Buskerud fikk i 2013 innvilget midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (den gang kommunal- og regionaldepartementet, KR D) til et forstudie for å vurdere om regionalpark kan være en aktuell plattform for å nå målet om å øke regionens attraktivitet.

Som en del av denne forstudien, ble det høsten 2015 lyst ut et mindre utredningsoppdrag, som har hatt følgende problemstilling:

Hvordan kan vi få til økt attraktivitet og økt (brei) verdiskaping gjennom samarbeid og samspill i regionen?

- ◆ Hvilket potensial har vi for brei verdiskaping basert på regionale særpreg?
- ◆ Hvilke samarbeidsarenaer og –aktiviteter bør utvikles for å utløse verdiskapingspotensialet?
- ◆ Hva er kritiske mangler, og hva bør utvikles videre?

Basert på en fokusgruppe, en workshop og læringsdialoger på en studietur med de mest sentrale aktørene i området, kan vi oppsummere følgende:

Midt-Buskerud kan vanskelig oppfattes som én felles identitetsregion. Norefjell er viktig i Krøds-herad og nordre deler av Sigdal. I Sigdal er Trillemarka og kunstnerhjemmene like viktige identitetskapere. Modum har liten eller ingen tilknytning til Norefjell, men har Blåfargeverket med gruveområdene, samt Finnemarka og Tyrifjorden som viktige verdiskapende landskap. Også Krøds-herad og Sigdal har sterk identitet knyttet til innsjøene Krøderen og Soneren.

I tillegg har Modum utviklet en særskilt identitet knyttet til skisport (Vikersundbakken (hopp) og Simostranda (skiskyting)), samt til markante helseinstitusjoner, som Modum Bad og Vikersund Bad.

Det gir ingen mening å presse en nykonstruert felles identitet på plass. En tilnærming der de allerede eksisterende lokale styrkene videreutvikles og bindes sammen, enten fysisk eller tematisk, vil være en mer bærekraftig strategi.

I det videre arbeidet med en regional utviklingsstrategi er det kritisk å få til en langsiktig samarbeidsavtale mellom viktige deler av næringsliv, frivillighet og det offentlige, etter modell av regionalparkenes 10-årige charter.

Det er grunnlag for å trekke fram at man i det videre arbeidet bidrar til å styrke regionrådets rolle som fasilitator og tilrettelegger for arenaer som kan styrke aktiviteter som bidrar til økt verdiskaping og attraktivitet.

Rapporten slår også fast at skal denne regionale utviklingsstrategien lykkes, må det etableres tydelige og langsiktige mål for attraktivitet og verdiskaping, slik at det er mulig å velge de mest effektive tiltakene for å nå disse, og for å styrke mulighetene for oppslutning rundt disse.

1. Innledning

1.1 Oppdraget

Regionrådet for Midt-Buskerud fikk i 2013 innvilget midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (den gang kommunal- og regionaldepartementet, KRD) til et forstudie for å vurdere om regionalpark kan være en aktuell plattform for å nå målet om å øke regionens attraktivitet.

Som en del av denne forstudien, ble det høsten 2015 lyst ut et mindre oppdrag, med følgende beskrivelse:

I første omgang ønsker vi å gjennomføre et forstudie som ser på følgende problemstilling:

Hvordan utvikle et sterkere og mer formalisert samarbeid i regionen/parkområdet mellom innbyggere, fritidsboere, næringsliv, frivillige organisasjoner, museums- og kulturinstitusjoner og kommunene med sikte på økt verdiskapning økonomisk, kulturelt, miljømessig og sosialt.

Utgangspunktet er de betydelige tiltak og aktiviteter som finnes og er igangsatt, men det må også gjøres en vurdering av hva som eventuelt er kritiske mangler og hva som bør etableres/utvikles.

(Fra prosjektbeskrivelsen til KRD¹)

Oppdragsgiver skisserte 4 delprosjekter:

- ◆ Kartlegge sentrale aktører og samarbeidspartnere innenfor satsningsområdene
- ◆ Verksted med sentrale aktører
- ◆ Regionalparkområdet og aktuelle satsningsområder
- ◆ Plan for videre arbeid

Kartlegging av sentrale aktører og samarbeidspartnere var allerede gjort av prosjektgruppa, som oppdragsgiver etablerte tidlig. Denne gruppa har fungert som en referansegruppe for prosjektet. Den har bestått av regionrådskoordinator, samt 1 representant for hver av kommunene. Rådsmannen i Krødsherad har vært leder, på vegne av regionrådet.

I dette oppdraget er det arrangert en fokusgruppe og en workshop med sentrale aktører, og som resultat av det arbeidet som ble forberedt til og nedlagt på disse samlingene presenteres aktuelle satsningsområder (potensiale for verdiskaping; kapittel 3) og viktige samarbeidsarner (kapittel 4), samt forslag til veien videre. Disse siste forslagene er igjen drøftet med sentrale aktører i regionen i forbindelse med en studietur til Valdres Natur- og Kulturpark.

Det er ikke forstudien i seg selv som er målet, heller ikke etableringen av en regionalpark, men å oppnå resultater som danner et best mulig grunnlag for etablering av ulike arenaer og aktiviteter, som igjen kan bygge opp under arbeidet for økt attraktivitet i området. Skal det være mulig har det vært viktig med en dynamisk prosjektplan, som faktisk sikrer at det dynamiske aspektet ved en mulig regionalpark blir ivaretatt og lagt som en forutsetning for arbeidet.

¹ Regionalpark Norefjell. Fra fjord til fjell. KRD'S verdiskapingsprogram for lokale og regionale parker 2013.

1.2 Problemstilling og metoder

Gjennom dialog med oppdragsgiver og sentrale aktører i regionen ble følgende problemstilling til slutt utmeislet:

Hvordan kan vi få til økt attraktivitet og økt (brei) verdiskaping gjennom samarbeid og samspill i regionen?

- ◆ Hvilket potensial har vi for brei verdiskaping basert på regionale særpreg?
- ◆ Hvilke samarbeidsarenaer og –aktiviteter bør utvikles for å utløse verdiskapingspotensialet?
- ◆ Hva er kritiske mangler, og hva bør utvikles videre?

Det var lagt to viktige forutsetninger i bunn:

- ◆ Utgangspunktet skal være de allerede betydelige aktiviteter og tiltak som finnes
- ◆ Det som er bra for de som bor i området er også bra for reiselivsutviklingen.

Det har vært viktig å bygge på regionalparkenes kjennetegn også i prosjektutforming. En regionalpark er en regional utviklingsstrategi, hvor lokale særpreg blir utnyttet som konkurransefortrinn.

Nedenfra-opp-perspektivet er sentralt, og det er avgjørende å skape et lokalt engasjement for utvikling av området. En fokusgruppe, en workshop og en studietur med sentrale aktører i regionen har derfor vært viktige, både for å hente inn data, og for å utvikle prosjektet.

1.2.1 Fokusgruppe

Det ble arrangert en fokusgruppe med sentrale aktører i februar 2016. En fokusgruppe er en metode for informasjonsinnhenting hvor en gruppe mennesker samles, diskuterer og fokuserer på et gitt tema.

Hensikten var å få en bedre forståelse av hva som er mulig og ønskelig å få til i regionen, samt å spisse tema for den senere planlagte workshopen. Følgende tema ble drøftet:

- ◆ Hva legger dere i / forstår dere med «regionalpark»?
- ◆ Hvilken betydning kan etablering av regionalpark Norefjell få for utviklingen av ditt prosjekt / dine interesser?
- ◆ Hvilken betydning kan etablering av regionalpark Norefjell få for utviklingen av regionen?

Som en introduksjon til denne diskusjonen ble det gitt en kort faglig gjennomgang av regional attraktivitet, regionalpark som mulig regional strategi, samt til det natur- og kulturøkonomiske perspektivet som fokuserer på hvordan man kan ta i bruk og videreutvikle regionale særpreg knyttet til landskap i en framtidig regional konkurransestrategi.

Prosjektgruppa for forstudien hadde ansvar for rekruttering til fokusgruppa, mens Telemarksforsking hadde ansvar for faglig innhold og fasilitering. Det ble ikke bli gjort noen notater i fokusgruppa som kan spore ulike typer synspunkter til enkeltpersoner.

1.2.2 Workshop

I april 2016 ble det gjennomført en workshop hvor det ble arbeidet videre med utgangspunkt i den overordnede oppsummeringen fra fokusgruppa. Følgende spørsmål ble annonsert for arbeidsverkstedet:

- ◆ Hvor attraktive er vi egentlig?
- ◆ Hvilke særpreg bør videreutvikles?
- ◆ Hvordan få til mer verdiskaping?
- ◆ Hvem har DU best nytte av å samarbeide med? Om hva?
- ◆ Hvordan samARBEIDE og ikke bare samPRATE?
- ◆ Hvilke forventninger har DU / din bedrift/organisasjon til kommunen?

Prosjektgruppa for forstudien hadde ansvar for rekruttering til workshopen, mens Telemarksforsking igjen hadde ansvar for faglig innhold og fasilitering. Det ble ikke bli gjort noen notater som kan spore ulike typer synspunkter til enkeltpersoner.

1.2.3 Studietur

Prosjektgruppa planla og inviterte til studietur til Valdres Natur- og Kulturpark i månedsskiftet mai / juni 2016, med flere bedriftsbesøk, orientering om næringshage-, lokalmat- og museumssatsing, samt en orientering om regionalparken.

Underveis ble det knyttet erfarings- og læringspunkt opp mot mulighetene i Midt-Buskerud, som grunnlag for å trekke konklusjoner for vegen videre.

Program for studieturen ligger som vedlegg.

1.3 Regionalpark?

Vi kjenner regionalparkbegrepet fra flere tiår tilbake i flere europeiske land. En regionalpark er ikke entydig definert, den kan ha mange ulike formål, begrunnelser, organisering, samarbeidsmodeller og geografisk utforming. Det er store variasjoner, både mellom ulike land og i de enkelte land.

I *St.meld.nr.26 (2006-2007) Om regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand* får regionalparkbegrepet følgende definisjon;

En regionalpark har som formål å sette i gang og å organisere regional utvikling ved å ta vare på og utvikle natur, miljø, kultur og menneskelige ressurser i regionen. Parkene kan fungere som gode supplement til de statlige virkemidlene for vern.

St. meld. nr. 25 (2008-2009) Lokal vekstkraft og framtidstru. Om distrikts- og regionalpolitikken sier følgende:

Gjennom å utnytte lokale fortrinn og kvaliteter knytte til kulturlandskapet og natur- og kulturarven, utgjør parkene ei ramme for verdiskaping, næringsutvikling og bygging av merkevare og identitet i dei aktuelle områda.

Norske Parker, som er de norske lokale og regionale parkenes paraplyorganisasjon, definerer *park* på følgende måte:

En dynamisk, langsiktig og forpliktende samarbeidsplattform for lokalsamfunn, myndigheter og næringsliv med en interesse for å ivareta og videreutvikle natur- og kulturverdier i et definert landskaps- og identitetsområde.

Norske parker er også enige om et felles verdigrunnlag:

Verdigrunnlag for norske parker og parkprosjekt

Samarbeid og lokal forankring: Parkene vil i sin struktur og virksomhet søke å være lokalt og regionalt forankret. Lag og organisasjoner, det offentlige og næringslivet skal søke et forpliktende og langsiktig samarbeide med grunnlag i en parkavtale/charter.

Verdsetting og ivaretagelse: Parkene vil øke lokalsamfunnets verdsetting og ivaretagelse av natur- og kulturverdier, slik at disse bidrar til bred verdiskaping. Formidling, engasjement og deltakelse står sentralt i denne prosessen.

Bærekraftig verdiskaping: Parkene har en bred og bærekraftig tilnærming til verdiskaping. Med forankring i den Europeiske landskapskonvensjonen vil parkene fremme:

Økonomisk verdiskaping gjennom en bærekraftig foredling av lokale ressurser og en styrking av lokale produkter og tjenester.

Miljømessig verdiskaping gjennom en landskapsforvaltning som sikrer skjøtsel av landskap slik at forandringer som forårsakes av sosiale, kulturelle, økonomiske og miljømessige prosesser styres og samordnes, med sikte på en bærekraftig utvikling (jf. landskapskonvensjonen).

Sosial verdiskaping gjennom å styrke mobilisering, medvirkning, koordinering og langsiktighet i parkenes virksomhet (jf. landskapskonvensjonen).

Kulturell verdiskaping gjennom å styrke kunnskapsoppbygging og formidling av landskap, lokalhistorie, kulturminner, natur/ kulturverdier (jf. landskapskonvensjonen).

Ulike varianter av regionalparkkonsepter er i ferd med å ta form i Norge. Regionalparkene er altså regionenes egen utviklingsstrategi, basert på nedenfra-opp-initiativ, hvor målet er regional utvikling som forener natur og samfunn, og innenfor landskapets mulighetsrom.

De fleste av regionalparkene i Europa, både de med og uten formelle verneområder, har et fokus på landskapet som en ramme for selve regionalparkområdet, og som ressurs for næringsutvikling, merkevare- og identitetsbygging. Dette vil ofte innebære at det ikke uten videre er samsvar mellom regionalparkgrensene og de etablerte administrative grensene (kommunegrenser, fylkesgrenser).

Norge sluttet seg til den europeiske landskapskonvensjonen i 2000. Det er per dato etablert 7 regionalparker i Norge, som er tilsluttet Norske Parker.

Distriktssenteret har gjennomført en studie av regionalparker i Norge for å finne ut om etableringen av regionalparker har gitt merverdi gjennom å fylle et «gap» for regional samhandling og ved å bidra til å styrke grunnlaget for verdiskaping i de respektive regionene.

Hovedkonklusjonen er at de norske parkene styrker samarbeidet mellom offentlige og private aktører og på tvers av etablerte sektorgrenser, og slik skaper grunnlag for langsiktighet og tydelige prioriteringer som vil styrke kompetanse og kapasitet for verdiskaping. Studien trekker ellers fram:

Som en relativt ny formalisert samarbeidsarena i regionen, virker de etablerte regionalparkene å ha god legitimitet blant lokale utviklingsaktører.

Regionalparkarbeidet har gitt merverdi i form av mer samordnet arbeidsinnsats og utløst ny finansiering til og økt engasjement for utviklingsarbeidet.

Samarbeidet har ført til realisering av flere mindre og større tiltak, som sti- og løypenett og andre infrastrukturtiltak, merkevarebygging og nye møteplasser.

De regionalparkprosjektene som i dag er etablert/formalisert, har vært gjennom møysommelige prosesser i forkant. Dette ser også ut til å være viktig for nettopp å skape den felles forståelsen av innholdet i begrepet regionalpark.

Regionalparksatsingen dreier seg mye om å finne gode og effektive måter å organisere arbeid med lokalsamfunnsutvikling på. Det handler om å se og ta i bruk utviklingskapasiteten i et område med noen felles verdier, interesser og identitet. Utviklingskapasitet handler både om kompetanse, ledelse, utviklingskultur og penger.

Parkarbeidet kan bidra til å bygge ned konflikten mellom bruk og vern. Regionalparkmodellen gir et annet perspektiv på det ofte konfliktfylte naturvernet, gjennom å ivareta kultur- og naturverdier som en del av utviklingsarbeidet og med en myndiggjøring av de som bor og virker i området.

Boks. Fra Distriktssenterets hjemmesider.

1.4 Brei verdiskaping og landskapsøkonomi

Tradisjonelt har ordet verdiskaping vært knyttet til en forståelse av økonomisk verdiskaping.

I senere tid har det imidlertid blitt økende vekt på et breiere verdiskapingsperspektiv, slik det blant annet blir formulert i St. meld. nr. 22 (2004-2005) Kultur og Næring:

Begrepet verdiskaping og utvikling er ikke avgrenset til økonomisk vekst og fordeling av materielle gode, men utvidet til å omfatte både den kulturelle, sosiale og økonomiske dimensjonen ... bruk av kulturminne og kulturmiljø i næringssammenheng må skje på en bærekraftig måte.

Dette perspektivet omtales nå ofte som *brei verdiskaping*, og omfatter altså fire dimensjoner:

1. Miljømessig verdiskaping, som handler om å ta vare på og utvikle verdier knyttet til natur, landskap, og kulturmiljø
2. Kulturell verdiskaping; som handler om å utvikle kunnskap, bevissthet, identitet, symbol, stolthet og tilhørighet

3. Sosial verdiskaping; som har fokus på mobilisering, involvering, innbyggerdialog, samspill og samhandling mellom aktører på tvers av sektorer og skillelinjer på stedet.

4. Økonomisk verdiskaping; som handler om verdiskaping i tradisjonell forstand, med fokus på utvikling av næringsvirksomhet, omsetning, lønnsomhet og sysselsetting.

Landskapsøkonomien er et nytt fagområde som dreier seg om å omgjøre landskap til ressurser for produksjonen av private goder og fellesgoder for å fremme brei verdiskaping og bærekraftig stedsutvikling.

Landskapsøkonomien henger sammen med opplevelsesøkonomien, som oppstår i møtet mellom to viktige utviklingstrender: globalisering og individualisering. Verden blir mer og mer lik på tvers av landegrenser, vi opplever en standardisering av varer og tjenester, og arbeidsplasser blir flagget ut fra høykostland til lavkostland. Som en mottrend til denne globaliseringens ensarting oppstår individualiseringen, der enkeltmenneskets spesielle behov står i sentrum. Vi registrerer økende konsum for å tilfredsstille spesielle behov. Individet jakter på spesielle og unike opplevelser, gjerne knyttet til steders egenart (Lønning m. fl. 2003). Jo mer spesiell og unik en plass er, jo mer attraktiv blir den som reisemål (Jensen 1999), og jo mer interessant blir den også som bosettingsmål og lokaliseringsplass for ny næring (Svardal 2006).

Når vi jobber med landskapsøkonomiske utviklingsstrategier tar vi gjerne utgangspunkt i tre spørsmål:

- ◆ Hva er det spesielle med oss og vårt sted?
- ◆ Hva er det vi har som ingen andre har?
- ◆ Hva er det vi kan som ingen andre kan?

Stedsutvikling og næringsutvikling som baserer seg på landskapsøkonomiske strategier (lokale ressurser forankret i stedets natur, kultur og humankapital, og troverdige historier knyttet til bruk og utvikling av disse ressursene), skaper nye produkter og tjenester som ikke kan kopieres av andre eller flagges ut.

1.5 Særpreg og attraktivitet

Overordnet mål for forstudien har, som tidligere omtalt, vært å finne fram til satsingsområder og samarbeidsformer som kan bidra til økt attraktivitet i Midt-Buskerud. Med økt attraktivitet menes i denne sammenheng å bidra til at regionen blir mer attraktiv som boplass, for besøkende og for bedrifter.

Attraktivitet defineres som et steds tiltrekningskraft på bedrifter, boende og besøkende utover det som kan forventes ut fra strukturelle forhold. Attraktiviteten er således noe det enkelte sted kan påvirke (bevisst eller ubevisst) gjennom valg av ulike tiltak. Telemarksforskning har utviklet en programteori for attraktivitet, for bedre å forstå disse sammenhengene og kunne identifisere hvilke typer tiltak som kan påvirke attraktiviteten. Modellen skiller ut de eksogene (strukturelle) faktorene fra de endogene, stedets attraktivitet. Programteorien henger sammen med en attraktivitetsmodell som skiller mellom tre ulike former for attraktivitet; besøks-, bosteds- og bedriftsattraktivitet, som også samspiller, og som hver påvirkes av fire faktorer: bygninger og areal, ameniteter, identitet og kultur og omdømme. Modellen har blitt videreutviklet betydelig de siste årene, blant annet gjennom forskningsprosjektet *Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon*, og gjennom workshoper med kommuner og regioner som anvender modellen som grunnlag for sine analyser, og vi

snakker nå også om at en avgjørende faktor for å få til vekst er at stedet har en god samarbeids- og endringskultur.

Med bakgrunn i programteorien kan vi si at følgende faktorer kan påvirkes gjennom de strategiene man velger for regional utvikling:

	Bedrift	Besøk	Bosted
Omdømme	Omdømme som sted å drive næringsliv	Omdømme som sted å besøke	Omdømme som sted å bo
Areal og bygninger	Næringsarealer Lokaler Næringshager	Areal til hytter Eksisterende hytter Overnattingskapasitet	Tomteareal Boliger Tilgjengelighet
Ameniteter	Tilgang til forretningstjenester Service i kommunen FoU og kompetanseinstitusjoner Tilgang på kompetent arbeidskraft	Naturherligheter Tilrettelegging friluftsliv Kulturtilbud Sport og fritidstilbud	Kommunens tjenester, barnehager, skoler, etc. Natur, tilrettelegging friluftsliv Kulturtilbud Sport og fritidstilb.
Identitet og stedlig kultur	Nettverk mellom bedrifter Klynger Innovasjonsklima Samarbeid mellom næringsliv og kommune	Gjестfrihet Serviceholdning Samarbeid mellom besøksnæringene Destinasjonsutvikling	Lokal identitet Gjестfrihet Toleranse Samarbeidsånd Utviklingskultur

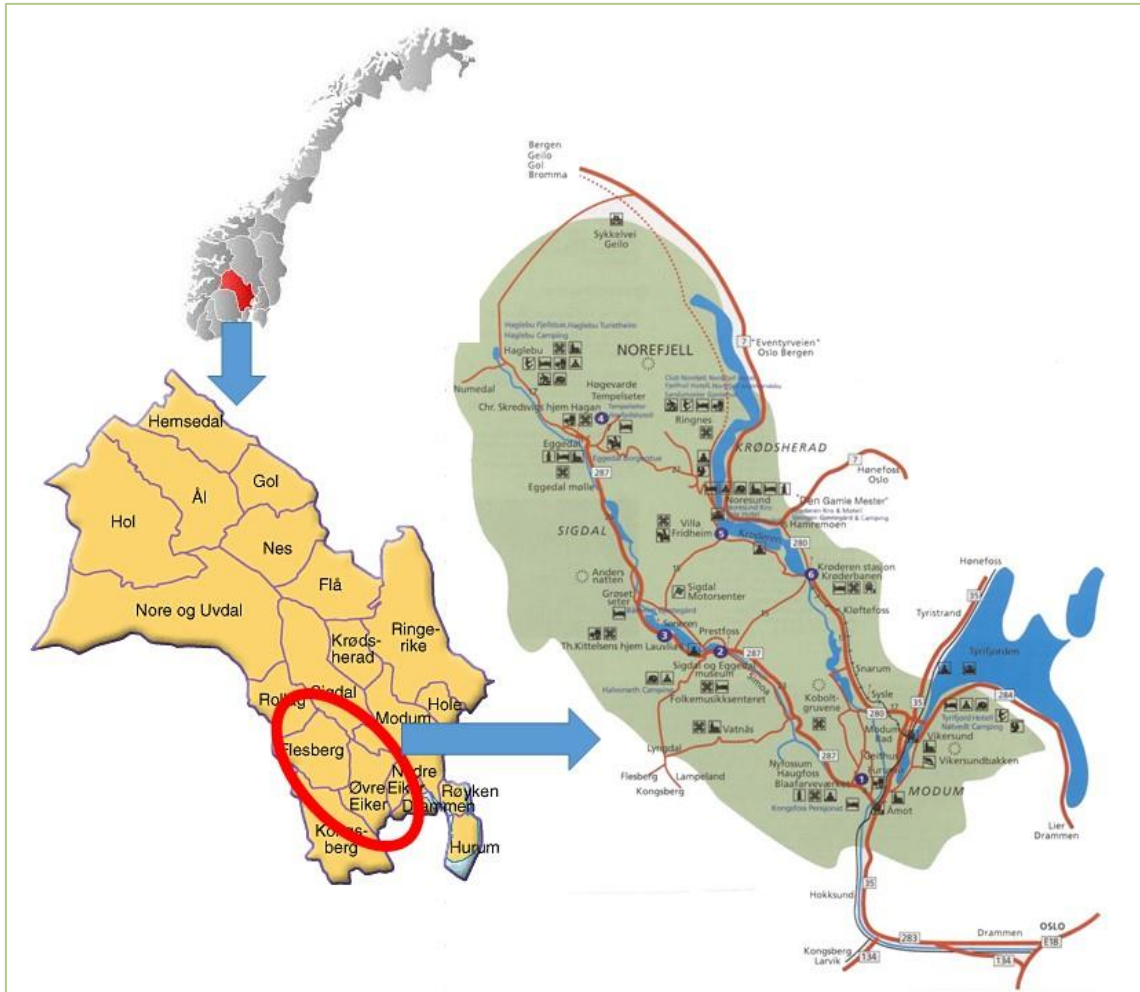
I dette prosjektet er oppdraget å særlig se på aktiviteter som virker positivt på både besøks- og bostedsattraktiviteten.

1.6 Regionalparkområdet

I utgangspunktet er avgrensingen av prosjektområdet de tre kommunene i Midt-Buskerud: Modum, Sigdal og Krødsherad. Men regionalparker følger ikke uten videre administrative grenser, som omtalt tidligere i kapitlet.

Ved å løfte fram Norefjell og norefjellnavnet så tydelig tidlig i prosessen kan det fort oppstå et motsetningsforhold mellom på den ene siden å skape mer samarbeid og samhandling i hele regionen, og på den andre siden å utvikle et felles identitetsområde.

I det videre arbeidet har vi valgt å fortsatt se på hele regionen, men da med en åpenhet omkring spørsmålet om det er Norefjell som er den samlende og identitetsbyggende kraften, og om regionalpark er det riktige organisatoriske grepet.

Figur 1. Regionalparkområdet.

2. Oversikt over pågående aktiviteter

Det foregår en rekke aktiviteter og tiltak knyttet opp både mot prosjekter og mer varige tiltak som ønskes koordinert og inkludert i regionalpark Norefjell, eller en tilsvarende regional utviklingsstrategi. Disse er, som i prosjektbeskrivelsen, systematisert i tre kategorier:

- Profilering og områdeutvikling
- Nisjemarkeder og opplevelser innen reiselivet
- Bolyst og blilyst

Det går heller ikke an å omtale området uten å nevne de tunge aktørene innen helse som befinner seg i Midt-Buskerud-regionen.

I tillegg til de som blir omtalt her har prosjektgruppa fra de tre kommunene gjort en grundig kartlegging av alle aktører i området.

2.1 Profilering og områdeutvikling

Destinasjon Norefjell

Destinasjon Norefjell er et destinasjonsselskap for Norefjellområdet, etablert i 2005. Selskapet har ca. 45 medlemmer, fordelt på 5 typer medlemskap (inkludert støttemedlemskap), avhengig av reiselivsbasert omsetning og markedsføringsbehov.

Hovedoppgavene er å markedsføre destinasjonen, slik at den framstår som et samlet og attraktivt reisemål, sommer som vinter, samt markedsføre de enkelte medlemmene overfor besøkende, og potensielt besøkende. Typiske kanaler er hjemmeside, messer, skilting og både sommer- og vintermagasin.

Sigdal og Eggedal Turistservice

Sigdal og Eggedal Turistservice er turistkontoret i Sigdal kommune, og samtidig en medlemsorganisasjon med ca. 75 medlemmer bestående av lokalt næringsliv, grunneiere og kulturaktører i kommunen.

Deres hovedoppgave er å sørge for at alle som ønsker å finne informasjon om Sigdal lett kan finne den, ved å samle informasjonen på et sted, samt gjennom å koordinere markestetiltak fra reiselivsbedriftene. Et eksempel på et slikt tiltak er felles stand og profilering på hyttemessen.

Den eventyrlige omvei

Dette er et prosjekt etter inspirasjon fra Den gyldne omvei i Nord-Trøndelag. Prosjektet ble etablert høsten 2015, for å ta tilbake en del av bilturistene som forsvant fra Krødsherad da riksvei 7 ble lagt om ved Ørgenvika som et ledd i å bedre veistandarden og få ned reisetiden mellom Oslo og Hallingdal. Målet er en samlet profilering av opplevelser langs den gamle riksvei-7-traseen.

God-tur-prosjektet

Prosjektet «God tur Modum, Sigdal og Krødsherad» kom i gang i 2011 med bakgrunn i et ønske om å gjøre turstiene mer tilgjengelige både for kommunenes innbyggere og for turister. Dette innebar bedre skilting og formidling som gjør det lett i finne ut hvilke turtilbud som finnes, og hvor turstiene er. Prosjektet er i all hovedsak finansiert av de tre kommunene.

Gjennom systematisk kartlegging er det laget en oversikt over turstiene i de tre kommunene, og disse har blitt publisert på DNTs nettside www.ut.no Målet er å beskrive 90 turer innen utgangen av året.

Nasjonal sykkelrute 4

Norge har i dag flere ruter tilrettelagt for sykkelferie. Rutene er de fleste steder merket med egne sykkelskilt og det er utarbeidet kart, rutebeskrivelse og annet nødvendig informasjonsmateriell. Det er tilfredsstillende servicetilbud og mange attraksjoner langs rutene. Nasjonal sykkelrute nummer 4 går mellom Bergen og Oslo, via Finse. Norefjellsruta er en del av denne sykkelruta.

Kunstnerdalen Rundt

Kunstnerdalen Rundt er et skiltings- og informasjonstavleprosjekt knyttet til området som forsøkes profilert som Kunstnerdalen, og som regionrådet for Modum, Sigdal og Krødsherad har satt i gang. Målet er å få flere ut på tur og gjøre turene i området mer interessante.

Trillemarka Rundt

Trillemarka Rundt er en profilering av opplevelser, overnattingstilbud og mat med utgangspunkt i en merket sykkelrute som går rundt hele Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, med Middelalderdalen i vest og Kunstnerdalen i øst. Sykkelruta Trillemarka Rundt og de ulike underrutene er både direkte og indirekte knyttet til Nasjonal Sykkelrute 4 og 5. Hovedruta Trillemarka Rundt er tydelig merket.

www.opplevtrillemarka.no er et verktøy for synliggjøring av nye og eksisterende muligheter i og rundt Trillemarka-området. Nettsiden er initiert og finansiert gjennom Interreg-prosjektet Ver-Di, hvor Rollag, Sigdal og Nore og Uvdal kommuner sammen med Buskerud fylkeskommune var med.

Fritid123.no

Fritid 123 er et samarbeidsprosjekt mellom Modum, Sigdal og Krødsherad kommune, med støtte fra Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen i Buskerud, med mål om at flest mulig skal oppleve en meningsfull fritid sammen med andre. Arbeidet foregår blant annet ved at eksisterende fritidstilbud presenteres gjennom nettsiden fritid123.no. Parallelt utvikles en ny plattform for helsefremmende fritidstilbud i kommunene, hvor blant annet støttekontaktordningen redefineres til en fritidskontaktordning.

2.2 Nisjemarkeder og opplevelser innen reiselivet

Krepsing og fiskeing som rekreasjon og opplevelser

Det pågår flere fiskeprosjekt i Eggedøl, Soneren / Simoa, Krøderen, Snarumselva, Tyrifjorden og flere mindre vann i regionen, hvor blant annet fiskeforeninger, grunneiere, grunneierorganisasjoner, Hanen og reiselivsorganisasjoner jobber for å kartlegge markedspotensialet, samarbeide om felles fiskekort, utarbeide helhetlige forvaltningsplaner og få til guideutdanning. Hensikten er å utvikle videreføring av fisk som næring, både som opplevelse, og for å utnytte råvaren til lokale delikatesser. Fiskeopplevelser kan bli et viktig skulderprodukt for reiselivet.

Tilrettelegging for større bruk av fjordene til bade- og båtliv

Båtforeninger, fiskeforeninger, grunneiere, reiselivet og kommunene har satt i verk ulike tiltak for å kartlegge muligheter, samt legge til rette for økt bruk av fjordene til base- og båtliv. Eksempler er at det nå foreligger planer for wakeboardanlegg på Krøderen, og det er laget rullestoltilrettede stier langs blant annet Krøderen.

Et annet eksempel er ny områderegulering for Vikersund som omfatter leiligheter ved Tyrifjorden, med områder tilrettelagt for fritidsbåter tilknyttet.

EventyrSMAK

EventyrSMAK SA er en salgs- og markedsbedrift for bedrifter og personer som produserer, bearbejder, selger eller serverer lokal mat. Organisasjonen ble startet i 2002 som et mobiliseringstiltak for bønder i Sigdal, Modum og Krødsherad. Området er nå utvidet til å gjelde hele Buskerud fylke. EventyrSMAK har ca. 30 aktive produsenter som alle bruker samme logo. De har bredt sortiment og selger alt fra løvetannsaft, flatbrød, gelé, syltetøy, egg, kjøtt fra egne dyr og ikke minst sitt kjente knekkebrød. Varene selges engros gjennom Norgesgruppen i Osloområdet, samt gjennom gårdsbutikker og Bondens Marked. De har eget showrom og butikk i Åmot.

Oslofjorden frukt og bær

Oslofjorden Frukt & Bær er en klynge av frukt- og bærprodusenter rundt Oslofjorden. 34 prosent av den totale produksjonen av frukt og bær foregår i områdene rundt Oslofjorden, og nesten 50 prosent av jordbærproduksjonen er i dette området. Produsentene jobber for en større andel norskprodusert bær og frukt i butikkene. Ved å ha fokus på produksjon og utvikling er målet å bli leveringsdyktig i lengre perioder av sesongen.

Bryllupsbygda

Bryllupsbygda er et SA eid av de mest sentrale selskapslokalene i Krødsherad, Sigdal og Modum som har som hovedformål å fremme brylluper i Norefjellregionen. Organisasjonen driver felles markedsføring av selskapslokalene i Bryllupsbygda.

De har drevet erfaringsutveksling med "Midt i Mjøsa" og "Den gyldne omvei", og det har vært årlige reportasjer om Bryllupsbygda i Bryllupsmagasinet.

Buskerudmuseet og Blaafarveværket

Stiftelsen Buskerudmuseet er en konsolidert museumsstiftelse som består av 13 avdelinger med til sammen 18 besøkssteder. Stiftelsen inkluderer også fylkesfotoarkivet og folkemusikksenteret. De har ansvar for å forvalte både materiell og immateriell kulturarv.

Gjennom året er det en rekke aktiviteter på museene, alt fra aktivitetsdager, konserter, teater og utstillinger til skolebesøk gjennom den kulturelle skolesekken.

Stiftelsen Modum Blaafarveværk bygger virksomheten på å forvalte og videreformidle industrihistorie som knytter seg til utvinning av kobolt (80% av verdensproduksjonen) i det som var datidens største norske industrivirksomhet (1773-1893). Anlegget omfatter i dag 64 bygninger på et museumsområde på 450 mål, samt gruver. Museet er et viktig reisemål i regionen, med sine parker, kunstutstillinger, butikker og opplevelser for familier. Blaafarveværket har årlig omkring 160 000 besøkende.

2.3 Bolyst og blilyst

Det er satt i verk en rekke ulike bolyst- og blilysttiltak i regionen

Bruk av sosiale medier

Det er flere vellykkede eksempler på ulike tiltak i sosiale medier som skal øke interessen for området. Sigdal.no er en felles portal for kommune, reiseliv, næringsliv og nyheter i Sigdal. Det er også en lokal nettavis. Kampanjen #mittsigdal var en fotokonkurranse som etablerte en emneknagg. Denne lever fortsatt i beste velgående og får både innbyggere og tilreisende til å dele sine bilder fra Sigdal og skryte av hvor fint det er der. Ved utgangen av 2015 hadde instagramkontoen @mittsigdal 1562 følgere og folk hadde delt 3685 bilder med #mittsigdal.

Modum-appen er et treffpunkt for alt som skjer i Modum – en felles portal for næringsliv, kultur, idrett og handel. Her knyttes Modum sammen og gir tilgang til informasjon om tilbud, aktiviteter, attraksjoner og ellers hva som skjer. Her kan alle presentere seg på en bra måte. Målgruppe for portalen er dem som vil følge med i hva som skjer i bygda, enten som innbygger, turist, innflytter eller utflytter.

Idrettsarenaer og arrangementsutvikling

Regionen har noen viktige nasjonale skiarenaer, og et unikt dugnadsbasert arrangementsmiljø knyttet til disse. Disse anleggene er Hoppanlegget i Vikersund, skiskytterarenaen på Simostranda og alpinanlegget på Norefjell. Her arrangeres både lokale, regionale, nasjonale og internasjonale renn. Vikersundanlegget kommer til å bli en viktig arena i Norges nye internasjonale hoppuke, som starter opp fra neste sesong.

I tillegg er Holmvassløpet og Modum 2-dagers ø-løp viktige arrangementer som gir store besøks-tall til området.

Den store dugnadsinnsatsen knyttet til de store idrettsarrangementene er sett på som viktige både for å bygge kultur og identitet, samt en unik stolthet blant lokalbefolkningen.

2.4 Helse

Modum Bad

Modum Bad har en lang historie fra Olav den helliges tid, til kurbadet og fram til det moderne sykehuset ble grunnlagt i 1957. Modum Bad driver i dag behandling, forskning og forebygging for å fremme psykisk helse og livskvalitet. De har en rekke tilbud innen flere områder, som angst, depresjon, spiseforstyrrelser og familieliv. Kildehuset er nylig etablert som et eget kurs- og kompetansesenter.

Vikersund Kurbad

ble stiftet i 1918, som Modum Helseheim. Vikersund Kurbad er i dag et rehabiliterings- og mestringssenter for mennesker som av ulike årsaker er sykemeldt, og som skal tilbake i arbeidslivet, eller lære seg å mestre eget liv, for eksempel som slagpasient.

Frisklivsentralen

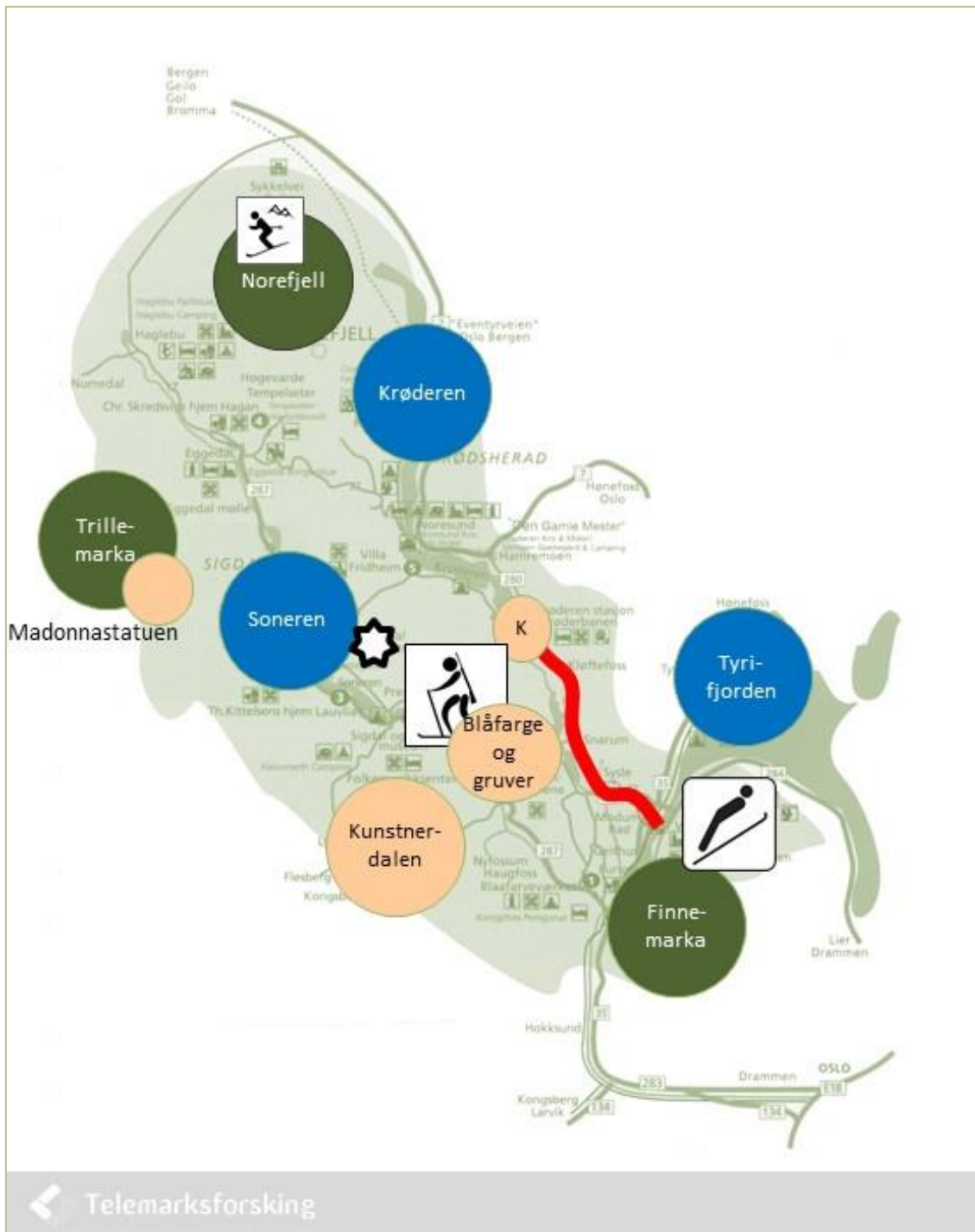
Frisklivsentralen i Modum ble etablert for 20 år siden, og danner nå mønster for frisklivssentraler over hele landet. Frisklivsentralen omfatter lavterskelbistand innen fysisk aktivitet, kosthold, tobakksskader og omfatter også psykisk helse. Nøkkelen til alt frisklivsarbeid er kopling av ressurser og samhandling. Hvert år er over 1000 av Modums 13000 innbyggere i direkte kontakt med Frisklivsentralen.

Furumo Svømmehall

Er et kommunalt eid og drevet badeanlegg på Geithus. I tillegg til svømmebasseng er anlegget tilrettelagt for vannleik, med blant annet sklier, og tilhørende opplevelser, som bursdager og aktivitet dager. Anlegget blir også leid ut til arrangementer og møter.

3. Potensiale for verdiskaping

Med bakgrunn i oppsummeringen etter fokusgruppa februar 2016 og workshop april 2016 er verdiskapingspotensialet sammenfattet i følgende mulighetskart:

Figur 2. Potensiale for brei verdiskaping. Mulighetskart.

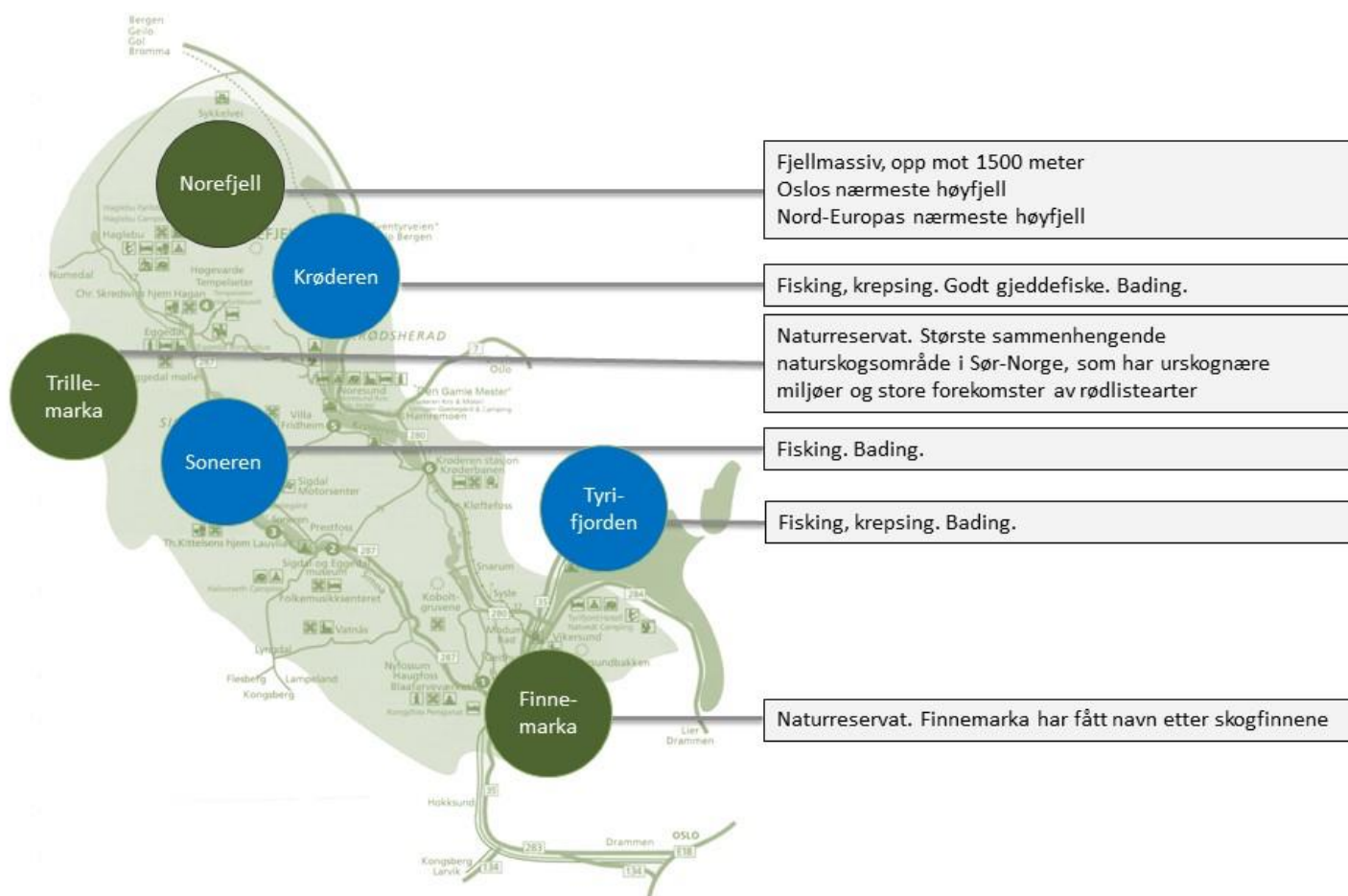
Dette mulighetskartet er utviklet med bakgrunn i de analysene som er gjort av eksisterende aktiviteter og tilbud, samt hvilken betydning de har for bosted og besøk, blant annet oppsummert i tabellen i vedlegg 2.

Det samlede mulighetskartet bygger på flere temakart, som er vist i de følgende underkapitlene.

3.1 Viktige naturområder

Følgende viktige naturområder ble framhevet:

- ◆ Norefjell
- ◆ Trillemarka
- ◆ Finnemarka
- ◆ Krøderen
- ◆ Soneren
- ◆ Tyrifjorden

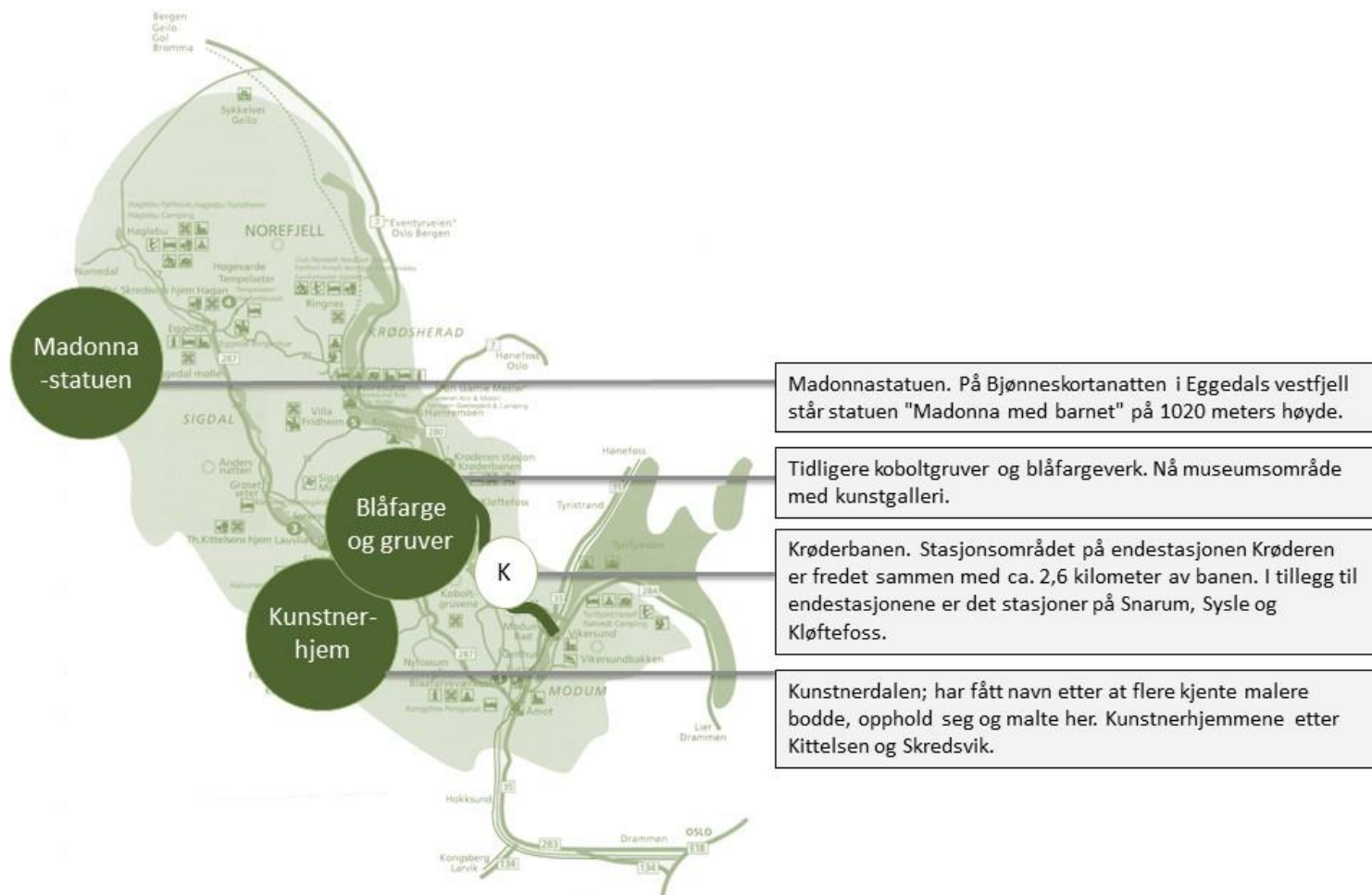

Figur 3. Viktige naturområder.

3.2 Viktige kulturområder og severdigheter

Følgende sentrale kulturområder og severdigheter ble framhevet:

- ◆ Kunstnerdalen og kunstnerhjemmene
- ◆ Krøderbanen
- ◆ Blåfargeverket og gruveområdene
- ◆ Madonnastatuen

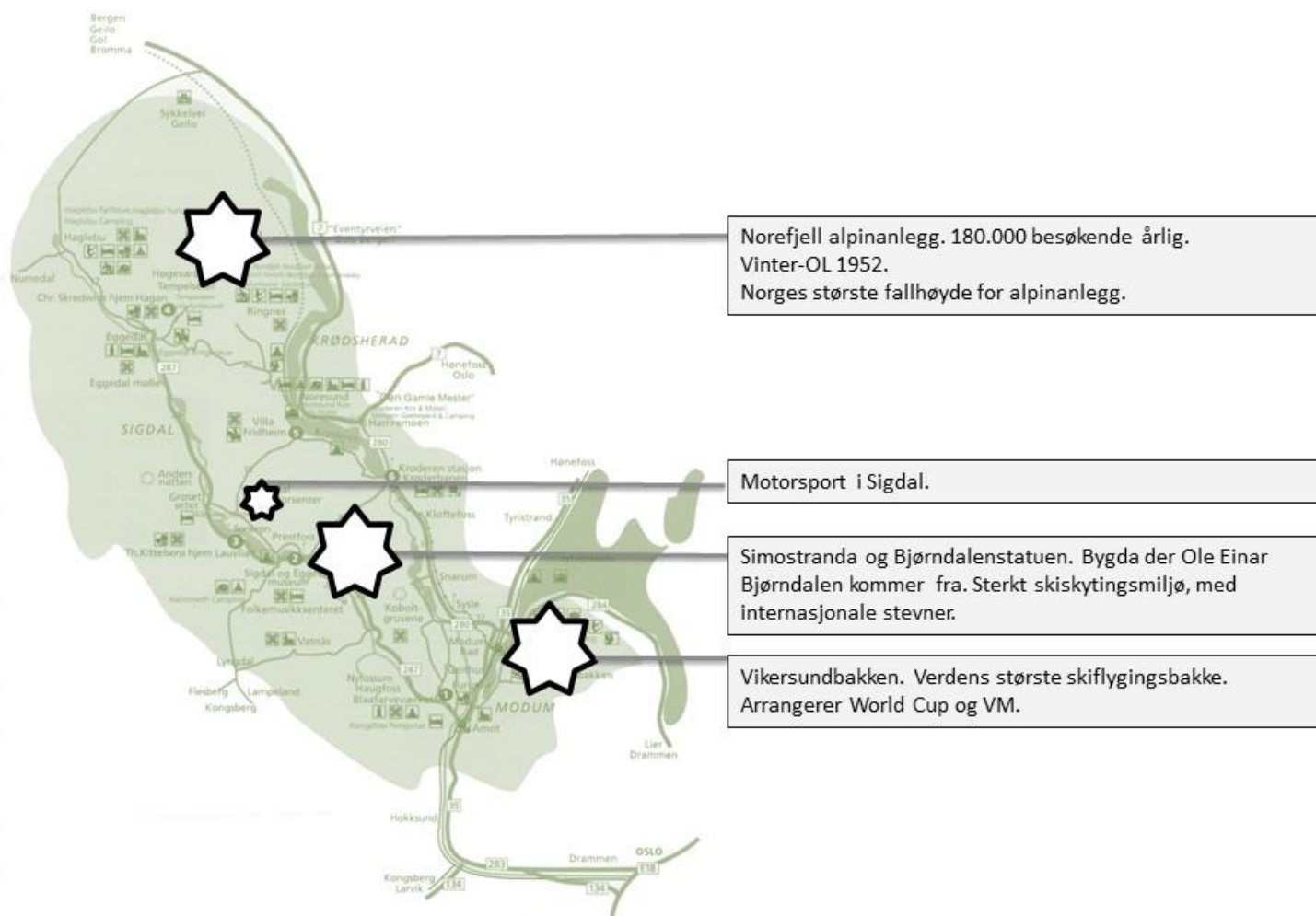

Figur 4. Viktige kulturområder og severdigheter.

3.3 Anlegg og aktiviteter

Følgende sentrale kulturområder og severdigheter ble framhevet:

- ◆ Vikersundbakken
- ◆ Simostranda og Bjørndalen
- ◆ Norefjell skisenter
- ◆ Motorsport i Sigdal

Figur 5. Viktige anlegg og aktiviteter.

3.4 Spesiell kompetanse

Regionen har over lang tid utviklet høy kompetanse knyttet til utvikling og gjennomføring av arrangement på internasjonalt nivå, først og fremst innen hopp, skiskyting og alpint. Arenaene er av internasjonal toppklasse og er i tillegg til å være attraksjoner i seg selv, potensielle arenaer for flere aktiviteter, både for aktive utøvere og mosjonister.

Modum Bad og Vikersund Kurbad er begge viktige helsesentra i regionen, som innehar spesialistkompetanse innen mental helse og rehabilitering.

All denne kompetansen burde være viktig for å utvikle regionen, både som bosted og besøksmål.

Helseturisme, i meningen feriereiser med helsefremmende aktiviteter, er for eksempel den raskest voksende delen av europeisk reiseliv, med et økende marked blant betalingssterke og –villige voksne.

3.5 Hvordan kan dette bindes sammen og øke muligheten for å bidra til brei verdiskaping?

Midt-Buskerud kan vanskelig oppfattes som én felles identitetsregion. Norefjell er viktig i Krødsherad og nordre deler av Sigdal. I Sigdal er Trillemarka og kunstnerhjemmene like viktige identitetsskapere. Modum har liten eller ingen tilknytning til Norefjell, men har Blåfargeverket med gruveområdene, samt Finnemarka og Tyrifjorden som viktige verdiskapende landskap. I tillegg har Modum utviklet en særskilt identitet knyttet til skisport (Vikersundbakken (hopp) og Simostranda (skiskyting)), samt til markante helseinstitusjoner, som Modum Bad og Vikersund Bad.

Krødsherad og Sigdal har sterk identitet knyttet til innsjøene Krøderen og Soneren.

Det gir ingen mening å presse en nykonstruert felles identitet på plass. En tilnærming der de allerede eksisterende lokale styrkene videreutvikles og bindes sammen av det de har felles, vil være en mer bærekraftig strategi.

Både innenfor hver av disse mindre identitetsregionene og mellom dem er det historisk knyttet ulike typer ferdselsårer som har bundet dem sammen. Disse ferdselsårene kan opprustes og binde regionen sammen, sammen med en tematisk overbygning knyttet til helse og fysisk aktivitet.

4. Samarbeid og samhandling

Tabeller som oppsummerer kartleggingen av samarbeidsarenaer; hvordan de eksisterende fungerer og hvilket behov man har for nye er vist i vedlegg 3. Datainnsamling er gjort i gruppearbeid på workshop og i oppsummerende dialog med konklusjoner etter gruppearbeidet.

Her er det viktig å merke seg at informasjonen er basert på få informanter som jobbet spørsmålene med svært begrenset tid. Likevel bidrar arbeidet til å kunne peke på noen utfordringer knyttet til samarbeid, som det bør tas tak i framover.

Workshopen formulerte et ønske om sterkere samarbeidsarenaer for

- ◆ Reiseliv / besøkende
- ◆ Idrett
- ◆ Industri / produksjon
- ◆ Museum
- ◆ Stedsutvikling

Det ble også stilt spørsmål ved om det fins egnede arenaer for små bedrifter og bedrifter i oppstartfasen. Disse har ofte for lite ressurser til å kunne være med i tyngre medlemsorganisasjoner, som S og Norefjell destinasjon.

På bakgrunn av arbeidet i forstudien vil vi anbefale at man i det videre arbeidet bidrar til å styrke regionrådets rolle som fasilitator og tilrettelegger for arenaer som kan styrke aktiviteter som bidrar til økt verdiskaping og attraktivitet:

- ◆ Årlige fellesarrangement for destinasjonsselskaper og turistservice med tanke på å styrke oppslutningen om og forankringen av de regionale satsingene man til slutt vedtar (se neste kapittel med tilrådinger).
- ◆ Tilsvarende samlinger for næringsråd og industriforeninger.
- ◆ Årlige fellessamlinger for nettverk, slik som Bryllupsbygda og Eventyrsmak for å bidra til at de gjensidig kan styrke sine konsepter og bygge opp under en felles regional profil.

5. Veien videre

Veien videre var tema på læringsdialogene under studieturen 31.05. – 01.06.2016. Med bakgrunn i det som kom fram i fokusgruppe og workshop, sammenholdt med kunnskapstilfang fra eksisterende parker i Norge ble det lagt fram et forslag til drøfting underveis på studieturen. Etter denne læringsdialogen legger vi fram følgende forslag til veien videre for en regional utviklingsstrategi for Midt-Buskerud:

1	Regionen må definere hvilke mål de har for vekst og utvikling, identifisere hvilke faktorer de kan gjøre noe med og prioritere mellom ulike aktiviteter og tiltak som påvirker attraktiviteten.
2	Regionen mangler en felles identitet, noe som gjør at det uten videre ikke er naturlig å samles om en regionalpark som følger regionengrensa. Flere identitetsområder med sine særpreg og attraksjoner / aktiviteter er identifisert og bør løftes fram, og eventuelt bindes sammen med et overgripende tema som hele regionen støtter opp under.
3	Følgende identitetsområder foreslås løftet fram: <ul style="list-style-type: none">◆ Norefjell◆ Trillemarka◆ Kunstnerdalen◆ Finnemarka◆ Gruvene og Blåfargeverket
4	Mulige former for sammenbinding av identitetsområdene: <ul style="list-style-type: none">◆ Tematisk: Helse, helseturisme, fysisk aktivitet, kosthold<ul style="list-style-type: none">○ Modum bad○ Eventyrsmak○ Skiarenaene i Vikersund og Simostranda◆ Fysisk: Ulike ferdselsårer<ul style="list-style-type: none">○ Stier og veier basert på gamle ferdselsårer og stinett○ Krøderbanen
5	Regionrådet etablerer et utviklingsstyre, som har ansvar for å utvikle og etablere en langsiktig samarbeidsavtale mellom kommunene, regionen, næringslivet og det frivillige, etter mønster av regionalparkenes charter. En slik langsiktig avtale anses som en kritisk suksessfaktor for regionens utviklingsstrategi. For å danne grunnlag for denne og etablere og videreutvikle et felles engasjement for en regional utviklingsstrategi settes det i verk noen faste årlige tiltak i regi av den samme utviklingsgruppa. Disse tiltakene er skissert under punktene 6 – 8 her. Utviklingsgruppa består av 1 representant fra hver av kommunene, 1 fra regionrådet, fra næringsliv, destinasjonsselskap og frivillighet.

6	Regionrådet tar ansvar for å fasilitere 1 workshop for hvert av identitetsområdene med sikte på å styrke samarbeidet mellom eksisterende aktører i området, slik at de ulike aktivitetene / tilbudene kan styrkes og samordnes gjennom felles identitet og profilering. For å styrke innovasjonsevne og utviklingskapasitet tilbys kompetansemegling til de bedriftene som kan ha FoU-behov.
7	Det arrangeres en årlig studietur for sentrale aktører etter modell fra studieturen som ble arrangert som del av forstudien. Denne skal både øke kompetansen, men ikke minst utvikle en felles utviklingskultur.
8	Regionrådet tar ansvar for å sette i verk en forstudie for å utvikle en helseturisme-strategi for Midt-Buskerud, som skal ha som formål å utnytte regionens kompetansefortrinn innen mental helse og fysisk aktivitet, samt binde sammen de ulike identitetsområdene og deres attraksjoner og aktiviteter, med tanke på å styrke regionens attraktivitet både som boplass og besøksmål.

Dette konseptet blir dermed en operasjonalisering av de formål som lå til grunn for å sette i gang en mulighetsstudie knyttet til Regionalpark Norefjell, og begrepet Regionalpark Norefjell blir dermed lagt til side for noe som kan kalles Helse- og sportregionen Midt-Buskerud, eller Mitt Buskerud.

Referanser og kilder

- Distriktssenteret. 2014. Regionalparker i Norge. Kartlegging av samarbeid og resultater.
- Haukeland m.fl. 2010). Landskapsøkonomi. Bidrag til bærekraftig verdiskaping, landskapsbasert entreprenørskap og stedsutvikling. Med eksempler fra regionalparker i Norge og i Europa. TF-rapport 263.
- Haukeland & Brandtzæg. 2009. Den brede verdiskapingen. Et bærekraftig utviklingsperspektiv på natur- og kulturbasert verdiskaping. TF-notat nr. 20/2009.
- Kobro m. fl.: Duett eller duell? Reiseliv og lokalsamfunnsutvikling. TF-rapport nr. 319.
- Regionråd Midt-Buskerud. 2013. Regionalpark Norefjell. Fra fjord til fjell. Søknad om forstudie til KRD'S verdiskapingsprogram for lokale og regionale parker 2013.
- St. meld. nr. 22 (2004-2005) Kultur og Næring.
- Svardal m.fl. 2008. Regionalpark som utviklingsstrategi. En introduksjon. TF-notat 16/2008
- Svardal. 2009. Telemarkskanalen som regionalpark? Regional utvikling med landskap som ressurs. (Foredrag).
- Svardal. 2010: Betaling for landskap (Foredrag).
- Vareide m.fl. 2013. Programteori for attraktivitet. Sammendragsrapport. TF-notat 13/2013.
- www.norskeparker.no.
- www.distriktssenteret.no

Vedlegg

1. Utvalgte plansjer til fokusgruppe
2. Utvalgte plansjer til workshop
3. Vurdering av potensiale for verdiskaping: Oppsummeringstabell fra workshop
4. Program studietur
5. Deltakere på fokusgruppe, workshop og studietur

Vedlegg 1

Regionalpark Norefjell?

Oppdraget

I første omgang ønsker vi å gjennomføre et forstudie som ser på følgende problemstilling:

Hvordan utvikle et sterkere og mer formalisert samarbeid i regionen / parkområdet mellom innbyggere, fritidsboere, næringsliv, frivillige organisasjoner, museums- og kulturinstitusjoner og kommunene med sikte på økt verdiskapning økonomisk, kulturelt, miljømessig og sosialt.

Utgangspunktet er de betydelige tiltak og aktiviteter som finnes og er igangsatt, men det må også gjøres en vurdering av hva som eventuelt er kritiske mangler og hva som bør etableres/utvikles.

Sentral føring for arbeidet

*Det som er bra for
den som bur her
er også bra for
reiselivsutviklinga*

3

*Kan etableringa av ein regionalpark føre til auka
attraktivitet og auka (brei) verdiskaping gjennom
samarbeid og samspel?*

*Korleis få det til med utgangspunkt i eksisterande
aktivitetar?*

FOKUSgruppe:

- Hva legger dere i / forstår dere med «regionalpark»?
- Hvilken betydning kan mer samarbeid i regionen få for utviklingen av ditt prosjekt / dine interesser?
- Hvilken betydning kan evt etablering av regionalpark Norefjell få for utviklingen av regionen?

Kva oppfattar de når de høyrer ordet

Regionalpark?

Regionalpark = *SAMARBEID*

Vi må skape lengslar etter og rom for draumane

Regionalpark

- Bygdeutviklingsstrategi
- Regionnivå

- Berekraftig utvikling
- Eigne ressursar

- 30 år i Europa
- På veg til Noreg

◀ Telemarksforsking

Ein framtidsmodell

- Ikkje eit nytt prosjekt, MEN
- Ein felles regional strategi for auka attraktivitet

- Krev deltaking

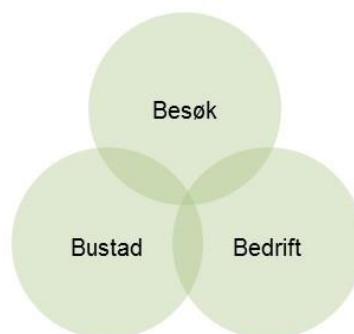
◀ Telemarksforsking

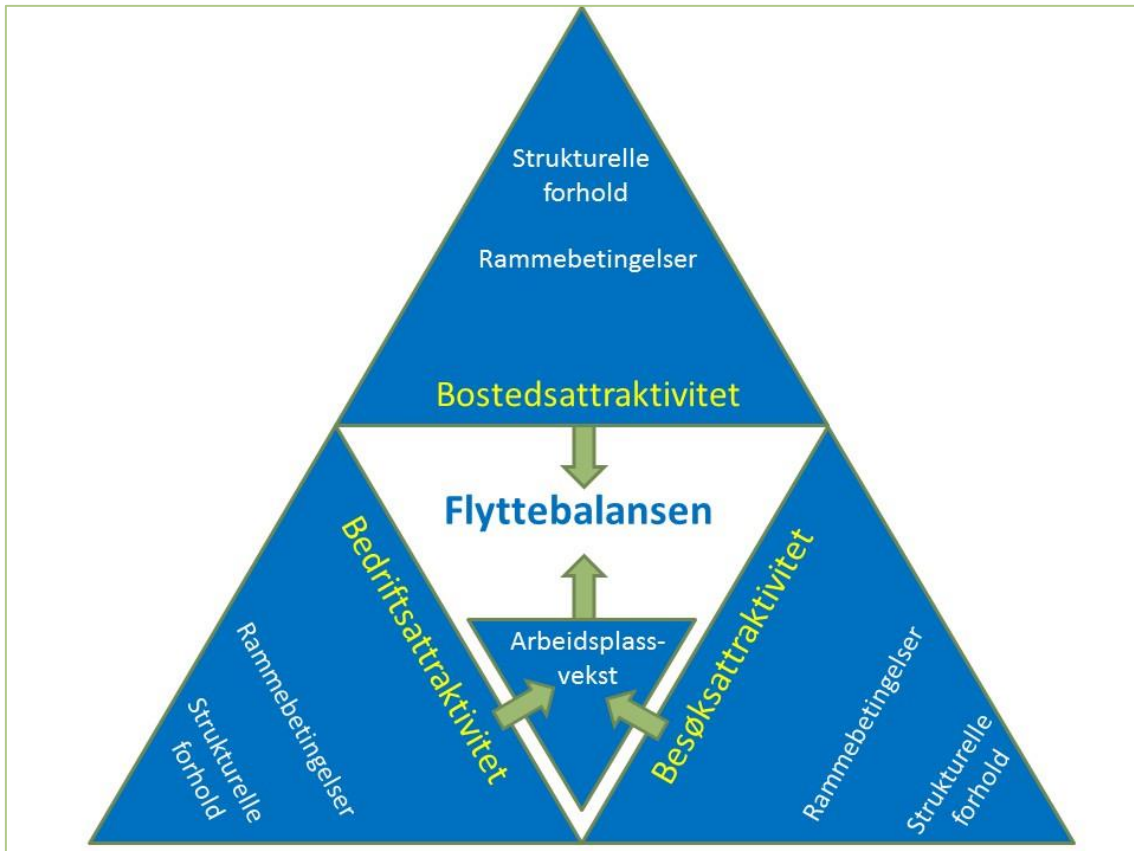

Ikkje nok
å berre vere
vakker

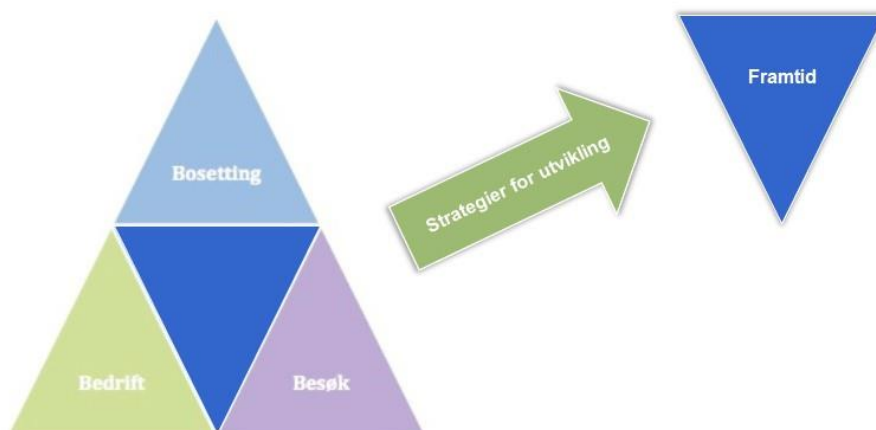
17

Bli meir attraktiv?

Strategier for attraksjonskraft

Sentral føring for arbeidet

*Det som er bra for
den som bur her
er også bra for
reiselivsutviklinga*

24

Hva kan vi gjøre noe med?

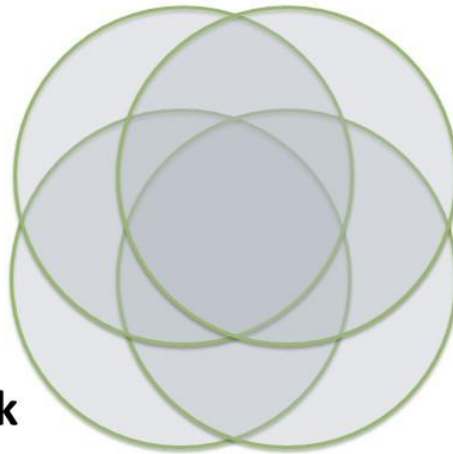
	Bedrift	Besøk	Bosted
Omdømme	Omdømme som sted å drive næringsliv	Omdømme som sted å besøke	Omdømme som sted å bo
Areal og bygninger	Næringsarealer Lokaler Næringshager	Areal til hytter Eksisterende hytter overnattingskapasitet	Tomteareal Boliger Tilgjengelighet
Ameniteter	Tilgang til forretningstjenester	Naturherligheter Tilrettelegging	Kommunens tjenester Barnehager,
	institusjoner Tilgang på kompetent arbeidskraft	Sport og fritidsutbud	Fritidsaktiv Kulturtilbud Sport og fritidstilb.
Identitet og stedlig kultur	Nettverk mellom bedrifter Klynger Innovasjonsklima Samarbeid mellom næringsliv og kommune	Gjestfrihet Serviceholdning Samarbeid mellom besøksnæringene Destinasjonsutvikling	Lokal identitet Gjestfrihet Toleranse Samarbeidsånd Utviklingskultur

Kva kan ein regionalparkstratgei bidra til?

Utvida verdiskaping

Kulturell

Sosial

Økonomisk

Miljømessig

Telemarksforsking

Blir det pengar av det då?

- Direkte verdiskaping
 - Auka verdi på varer og tenester
 - Auka interesse for varer og tenester
- Indirekte verdiskaping
 - Attraktivitet
 - Identitet
 - Regional utvikling

Telemarksforsking

35

Kva er det spesielle med Norefjellsområdet?

- Kva er det vi **har** som ingen andre har?
 - A
- Kva er det vi **kan** som ingen andre kan?
 - B

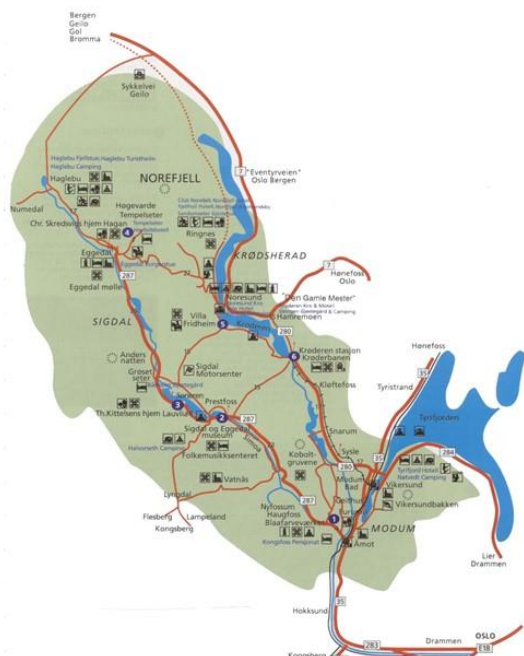
Vedlegg 2

Samarbeid og verdiskaping i Midt-Buskerud

Velkommen til arbeidsverksted:

Samarbeid og verdiskaping i Midt-Buskerud

14. april kl 17-21

Program:

Innlegg:

Om attraktivitet, verdiskaping og samarbeid

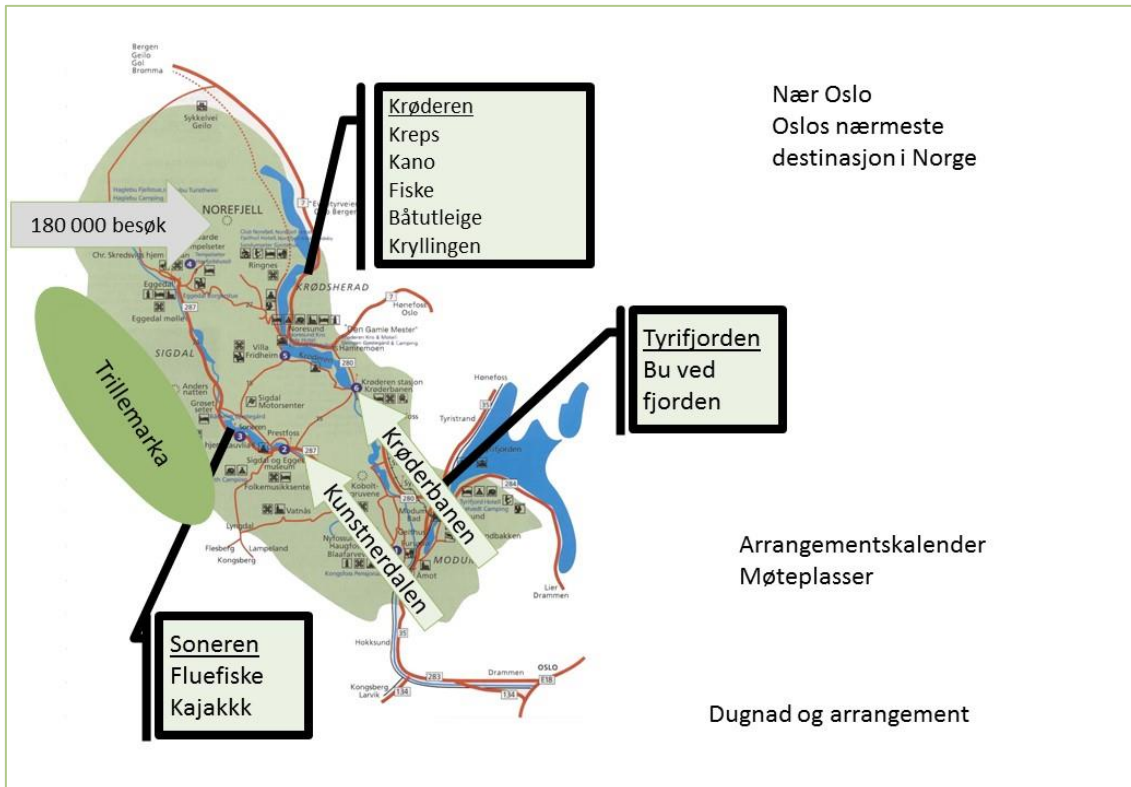
Arbeidsverksted:

- Hvor attraktive er vi egentlig?
- Hvilke særpreg bør videreutvikles?
- Hvordan få til mer verdiskaping?
- Hvem har DU best nytte av å samarbeide med?
Om hva?
- Hvordan samARBEIDE og ikke bare samPRATE?
- Hvilke forventninger har DU / din bedrift/organisasjon til kommunen?

***Kan regionen bli mer
attraktiv som reisemål og bosted
hvis
bedriftene,
de frivillige organisasjonene og
kommunene
samarbeider
og
drar i samme retning?***

Kva skjer allereie?

- **Profilering og områdeutvikling**
 - Felles utvikling av reiselivet
 - Norefjell rundt
- **Nisjemarkeder og opplevelser innen reiselivet**
 - Krepsering og fisking som rekreasjon og opplevelser
 - Tilrettelegging for større bruk av fjordene til bad og båtliv
 - Eventyrsmak
 - Bryllupsbygda
 - Kunstnerdalen kulturmuseum og Blaafarveværket
- **Bolyst og blilyst**
 - Fra glisne tettsteder til livate landsbyer
 - Arrangementsutvikling

Om attraktivitet: Oppgave

- Hvor attraktive er vi egentlig?
- Hvilke særprege bør videreutvikles?
- Ta utgangspunkt i særpregekartet.
- Stemmer dette?
- Lag ei liste over de 5-10 viktigste aktivitetene / tilbudene i området og vurder disse

3. Om samarbeid

- Hvem har DU best nytte av å samarbeide med? Om hva?
- Hvordan samARBEIDE og ikke bare samPRATE?
- Hvilke forventninger har DU / din bedrift/organisasjon til kommunen?

◀ Telemarksforskning

*Samarbeid og samhandling er ein framtidsstrategi,
ikkje eit mål i seg sjølv.*

Altså:

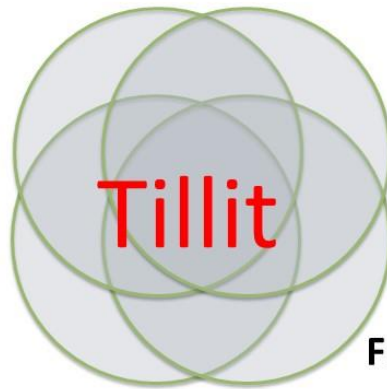
*Vi må diskutere samarbeid og samhandling i ein
verdiskapings- og attraktivitetsramme*

47

Regional utvikling gjennom samspel

Det
offentlige

Næringslivet

FoU

Frivillig sektor

← Telemarksforsking

Samarbeid: Oppgave

- Hvilke samarbeidsarenaer har dere?
 - (for utvikling av aktiviteter, tilbud, arrangementer)
- Hva er formålet med disse?
- Hvem deltar?
- Hvordan fungerer de?
- Har vi bruk for alle disse?
- Har vi bruk for nye eller andre?
- Hvordan få mest mulig effekt og nytte?

← Telemarksforsking

50

Vedlegg 3

Tabell 1. Vurdering av potensiale for verdiskaping basert på de viktigste eksisterende aktivitetene i området. Vurdering er gjort med utgangspunkt i workshop, og siden kategorisert av prosjektleder.

Vurderingsskala --, -, 0 (nøytral), x og xx (rangert fra mest negativ til mest positiv).

Workshopvurdering				Kategorisering etterpå
Eksisterende aktiviteter og tilbud	Viktighet for		Utviklingsmulighet	
	besøk	bosted		
Haglebu / Norefjell	xx	xx	x	Naturområde
Soneren	x	x	x	Naturområde
Finnemarka, friluftsliv	x	x	Stor	Naturområde
Tyrifjorden og elvene	x	xx	Stor	Naturområde
Krøderfjorden, badesteder og fiskeplasser	x	xx	xx	Naturområde
Norefjell	xx	xx	xx	Naturområde
Vassdragene				Naturområde
Trillemarka, friluftsliv	xx	xx	xx	Naturområde
Kunstnerhjemmene	xx	0	x	Kultur
Blaafarvæverket og koboltgruvene	xx	(x)	Stor	Kultur
Villa Fridheim	x	0	x	Kultur / attraksjon
Kittelsen			x	Kultur / attraksjon
Madonnastatuen			x	Kultur / severdighet
Vatnås kirke			x	Kultur / severdighet
Krøderbanen	x	0	xx	Kulturområde
Blaafarvæverket	xx	x	x	Kulturområde
Vikersundbakken	xxx	(x)	Stor	Anlegg / aktivitet
Bjørndalen / Simostranda	x	x	Stor	Anlegg / aktivitet
Norefjell skisenter	xx	xx	xx	Anlegg / aktivitet
Norefjell, hotellet, ski og spa	xx	xx	x	Anlegg / aktivitet
Holmvassløpet	xx	0	x	Arrangement
Aktiviteter og festivaler	x	x	xx	Aktivitet
Motorsport	xx	0	x	Anlegg / aktivitet
Psykisk helse (Modum bad)	(x)	x	Stor	Kompetanse
Helseturisme	x	x	Stor	Kompetanse
Modum bad	0	x		Kompetanse / Helse
Merka turstier og sammenhengende løyper	xx	xx	x	Infrastruktur
Bærproduksjon	0	0	x	
Nasjonal turistvei Østlandet				Infrastruktur
Ferdeled, rundtur				Infrastruktur

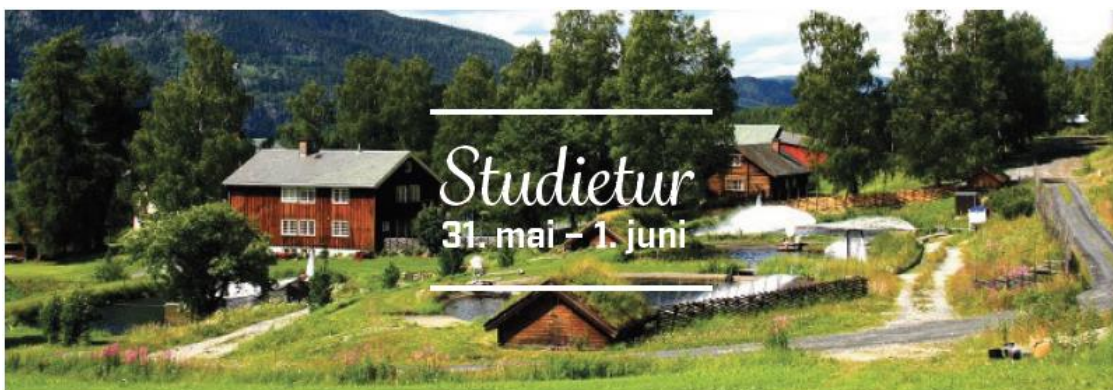
Workshopvurdering				Kategorisering etterpå
Eksisterende aktiviteter og tilbud	Viktighet for		Utviklingsmulighet	
	besøk	bosted		
Kulturaktiviteter	xx	xx	xx	Generell
Bolig- og næringstomter	0	xx	Stor	Generelt
Kulturtilbud	x	(x)	Stor	Generelt

Tabell 2

Kartlegging av eksisterende samarbeidsarenaer og hvordan de fungerer med tanke på å få til lokal verdiskaping. Oppsummering etter workshop.

Eksisterende samarbeidsarenaer	Formål?	Hvem deltar?	Hvordan fungerer den? (-,0,+)	Har vi bruk for den?
Norefjell destinasjon		45 medlemmer fra Modum, Sigdal, Krødsherad, Flå	0 / +	JA
Sigdal Eggedal turistser-vice		75 medlemmer	0 / +	JA
DNT	Markedsføring	Medlemmer, åpent for alle		JA
Bryllupsbygda				
Næringsrådene		Åpent for alle bedrifter		Ja
Buskerud næringshage		Finansiert av fylkeskommune, kommune og Innovasjon Norge		
Sigdal industriforening		Industribedrifter Sigdal + noen Modum		
Regionrådet	Samarbeid	Kommunene		
Buskerud museumskrets				Nei
Eventyrsmak	Markedsføring og salg av lokal-mat Produsentnett- verk	Lokale matprodusenter		JA

Vedlegg 4

Studietur

31. mai – 1. juni

PROGRAM TIRSDAG 31. MAI

08.00: Avreise fra Modum. **08.30:** Avreise fra Hamremoen.

10.30:
Små vesen,
bryggeri.
Espen
Blåfjelldal.

Les mer om
Små vesen på
avisa-valdres.no
[gjør et søk på
siden så kom-
mer saken opp].

11.30-13.30:
Noraker gård i Aurdal.
Initiativtaker til samarbeidet
Valdres Rakfisk,
foredrag v/Nils Noraker og lunsj.

13.30-16.00:
Valdres Natur og Kulturpark, Næringshagen.
Foredrag v/daglig leder Jørund Ødegård Lunde og
ordfører Inger Torun Klosbøle i Nord Aurdal.

Friluftslivrådet v/Ina Syversen.

Lokalmatsatsingen i Valdres v/Guri Grønolen
- litt å bite i av lokale smaksopplevelser.

16.30:
Vi går fra Næringshagen,
gjennom Fagernes sentrum
og til Valdres folkemuseum.
Museet som regionalt
samlingssted for kultur og
arrangement. Museumsdirek-
tør Ole Astad Bråten og leder
for Valdres Folkemusikkarran-
gement Ellen Persvold.

18.30:
Vi spaserer og mingler oss
gjennom den nye strand-
promenaden til Fagernes
sentrum der bussen venter
for å kjøre oss til hotellet.

20.00:
Middag.

PROGRAM ONSDAG 1. JUNI

08.00-09.00: Frokost.

09.00-09.30: Hotelleier forteller om tilrettelegging av turløyper, skiløyper og betydningen av kåringer som beste lokale spisested for hytteeiere og bedrifter.

10.00: Avreise til Vang.

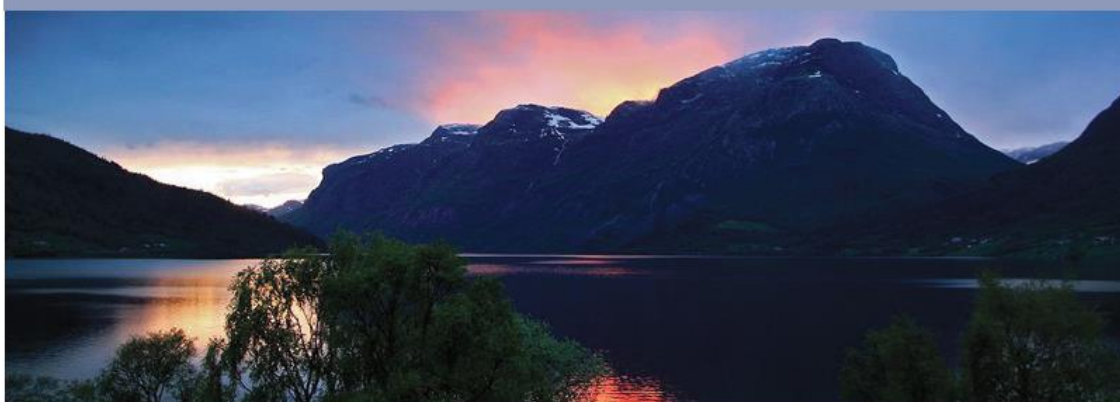

11.00-12.30:

Kontorfellesskapet 1724.
Innovangsjon.
Tur App.
Vinjerock.

13.00:

Lunsj og avrunding av programmet med ordfører Vidar Eltun (eller noen fra administrasjonen) som forteller om Valdres Natur og Kulturpark sin betydning for Vang, som ligger lengst vest i Valdres.

Vedlegg 5

Deltakere

Fokusgruppe, 13. januar 2016		
Geir Bottolfs	Norefjell Destinasjon	Krødsherad
Anette Hassel Solbakken -	Eventyrsmak	
Guro Storebråten (daglig leder)	Sigdal og Eggedal turistservice	Sigdal
Torunn Kolbjørnsrud (styret)	Sigdal og Eggedal turistservice	Sigdal
Even Skjetne Bøe	Norefjell prosjektutvikling	Krødsherad
Ole Gunnar Skinnes	Krødsherad fiskeforening + aktivitetsprosjekt	Krødsherad
Tone Ranheim Rolfstad	Buskerud Næringshage	Sigdal
Audun Mjøs	Modum kommune	Modum
Tone Eidal Frøvoll	Sigdal kommune	Sigdal
Anita Larsen	Krødsherad kommune	Krødsherad
Marianne Skjetne Bøe	Regionrådet i Midt-Buskerud	
Regionalpark arbeidsverksted 14. april 2016		
Hilde Teksle Gundersen	Sigdal kommune	Sigdal
Gustav Kalager	Ordfører	Krødsherad
Ståle Versland	Ordfører	Modum
Camilla Løkvik Lingaas	Buskerudmuseet	Sigdal
Helle Mikkelsen	Blaafarveværket	Modum
Tone Steinsvik	Blaafarveværket	Modum
Bitte Olstad	Buskerudmuseet	Krødsherad
Tone Ranheim Rolfstad	Buskerud Næringshage	Sigdal
Anita Larsen	Krødsherad kommune	Krødsherad
Tone Eidal Frøvoll	Sigdal kommune	Sigdal
Audun Mjøs	Modum kommune	Modum
Hans Falang	Modum Næringsråd	Modum
Bente Buxrud	Alpakka opplevelser	Sigdal
Aud Norunn Strand	Modum kommune	Modum
Hans Ole Wærsted	Krødsherad kommune	Krødsherad
Anette Hassel Solbakken	Eventyrsmak	
Geir Bottolfs	Noresund Destinasjon	Krødsherad
Bjørn Viker	Noresund Destinasjon	Krødsherad
Guro Storbråten	Sigdal og Eggedal turistservice	Sigdal
Torunn Kolbjørnsrud	Sigdal og Eggedal turistservice	Sigdal
Hilde Søråas Grønhovd	Regionrådskoordinator	

The background of the entire page is a repeating pattern of teal and light green squares. Each square contains a stylized, abstract representation of a person or a figure, formed by two parallel teal lines. The squares are arranged in a grid, and the background within each square is filled with a fine, dotted pattern of light green dots.

Telemarksforsking

Postboks 4

3833 Bø i Telemark

Tlf: +47 35 06 15 00

telemarksforsking.no